

Motion till riksdagen

1989/90:N27

av Inger Schörling m.fl. (mp)

med anledning av proposition 1989/90:51
om statlig medverkan vid finansiering av ett
civilt flygplansprojekt vid Saab-Scania AB

Propositionen

Regeringen föreslår att staten skall medverka i ett nytt flygplansprojekt vid Saab-Scania AB:s flygdivision. Projektet, kallat SAAB 2000, skall i huvudsak pågå under tiden 1989-2014 och omfatta utveckling, tillverkning och försäljning av närmare 500 flygplan 2000. Statens medverkan skall ske i form av deltagande i finansieringen av projektet med c:a 25 % av den beräknade investeringen – högst 1 200 milj. kr. i löpande priser.

Staten skulle vidare åtaga sig att lämna regionalpolitiskt stöd för en plane-rad lokalisering till Malmö med högst 40 milj. kr. Vidare skall staten lämna regionalpolitiskt stöd för en fabrik för personbilmotorer i Karlskrona med högst 112,5 milj. kr.

Som motprestation skall staten erhålla royalty på försålda flygplan jämte reservdelar. Vidare förbinder sig Saab-Scania att etablera ny tillverkning och arbeten i Malmö, Karlskrona, Kramfors och Göteborg och garanterar att personalstyrkan i Linköping, Dagsberg och Ödeshög inte minskas.

I propositionen framhålls att "Statens medverkan sker på kommersiella grunder. Villkoren i avtalsförslaget är sådana att de inte innebär några subventioner. Staten och Saab-Scania AB erhåller enligt förkalkylen för projektet en i huvudsak likvärdig avkastning på sina insatser."

Miljöpartiets överväganden.

Miljöpartiet är mycket angeläget om att krigsmaterialindustrin snarast möjligt i stor utsträckning går över till civil produktion. Partiet kräver att vapenexporten avvecklas. Oberoende av exportlagstiftning måste man dessutom i dagens världspolitiska läge räkna med minskad efterfrågan på vapen och därav följande kriser inom krigsmaterialindustrin. Detta gäller även Saab-Scania. Miljöpartiet vill ju även att JAS-projektet snarast skall avvecklas, vilket måste medföra sysselsättningsvärigheter för Saab-Scania, främst i Linköping. SAAB 2000 borde väl då kunna välkomnas såsom "alternativ produktion". Av flera skäl måste vi dock anmäla stor tveksamhet inför projektet. Vi ifrågasätter om staten bör satsa på en produkt som SAAB 2000.

Förutsättningen för projektets framgång är en global ökning av flygtrafiken, en utveckling som vi med hänsyn till tillgången på petroleumprodukter

under 2000-talet måste ifrågasätta. Flyget är också vårt utan jämförelse mest energikrävande transportmedel med en energiförbrukning per passagerarkilometer som överstiger tågets med en faktor 10 om man räknar med eldrivna tåg och vattenkraft samt en faktor 3 om man räknar med kondenskraftverk.

Energislöseriet vid flygtransporter resulterar också i att koldioxidutsläppen blir mycket stora. Även kväveoxidutsläppen utgör ett svårbemästrat problem för flygmotorerna där viktskraven omöjliggör de reningsprinciper som används på andra förbränningsmotorer.

Ytterligare en miljöpolitisk aspekt på projekt SAAB 2000 är att den typ av flygplan det här är frågan om främst kommer till användning på korta eller medellånga distanser, ofta som "matarflyg", och därvid utgör en stark konkurrent till tåget. Planen kommer sålunda att brukas i ett trafiksegment där det är önskvärt att så mycket som möjligt använda järnväg. Man bör också fråga sig om inte exempelvis trängseln i luftrummet kan komma att innebära en stagnation för flyget, särskilt i Europa.

Det heter i propositionen att "Statens medverkan sker på kommersiella grunder". Man kan då fråga sig varför inte staten överlämnar till det privata näringslivet att engagera sig i detta projekt. Investeringen 1,2 miljarder kronor är ju inte så oerhörd att det borde vara omöjligt att finna villiga investerare om projektet bedöms som en god affär. Att Saab-Scania vänt sig till staten med sin låneansökan gör att man måste känna en viss osäkerhet om projektets kommersiella bärkraft.

Man kan anta att regeringens intresse för projektet är kopplat till de regionalpolitiska insatser som Saab-Scania utlovar. Värdet av dessa insatser måste dock betraktas såsom ganska osäkra. Det har redan visat sig att Saab-Scania inte har kunnat leva upp till sina prognoser när det gäller den nya bilfabriken i Malmö. Och det är ingen hemlighet att Saab-Scantias personbilsdivision har stora ekonomiska problem, och att dess framtid är osäker. Att man då i ett avtal med staten utlovar att etablera en fabrik för bilmotorer i Karlskrona kan knappast inge karlskroniterna den tillförsikt och framtidstro som de skulle behöva.

Man måste sålunda fråga sig om staten gör en riktig prioritering när man vill satsa 1,2 miljarder i ett projekt som inte bara ter sig osäkert utan dessutom är negativt ur miljösynpunkt och strider mot den numera allmänt omfattade uppfattningen att de globala utsläppen av koldioxid måste minska. Vår uppfattning är att investeringsmedlen i stället borde satsas på miljövänlig teknik. Det ligger då nära till hands att resurserna i stället investeras i byggande av järnvägsmateriel. Med sitt stora fordonstekniska kunnande är Saab-Scania utan tvivel ett mycket lämpligt företag för tillverkning av järnvägsvagnar, motorvagnståg, spårvagnar och trådbussar. SJ har uttalat att man kan väsentligt utvidga tågtrafiken om man får erforderliga investeringsmedel. 40 miljarder är önskemålet.

Detta överensstämmer väl med de förslag som miljöpartiet sedan länge har framfört. Men för att kunna genomföra en kraftig upprustning av spår-bunden trafik behövs ökade inhemska produktionsresurser. Genom statens agerande när det gäller Kalmar verkstad har det praktiskt taget uppstått ett inhemskt tillverkningsmonopol när det gäller järnvägsmateriel.

Vi föreslår därför att riksdagen avslår regeringens förslag till villkorslån

Vi föreslår därför att riksdagen avslår regeringens förslag till villkorlån för projekt SAAB 2000. Av miljöskäl förtjänar detta projekt inget statligt stöd. De ekonomiska riskerna är dessutom stora.

Mot. 1989/90
N27

Däremot önskar vi att regeringen tar initiativ till utbyggnad av produktionsresurserna för järnvägsmateriel och därvid undersöker bl.a. Saab-Scania's intresse för att etablera en sådan tillverkning mot ett investeringslån av samma storlek som avsetts för SAAB 2000.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen avslår regeringens förslag om ett villkorlån till Saab-Scania AB för projekt SAAB 2000.

Stockholm den 27 november 1989

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Lars Norberg (mp)

Elisabet Franzén (mp)